

СЕКЦІЯ 4 СЛОВ'ЯНСЬКІ МОВИ

УДК 81'374:81'33

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2020-2-23>

СУЧАСНІ УКРАЇНСЬКІ СЛОВНИКАРСЬКІ ПРАЦІ: СТАТИСТИЧНИЙ ВИМІР, РІЗНОМАНІТТЯ Й ОСОБЛИВОСТІ

Давиденко Вікторія Іванівна,

кандидат філологічних наук, доцент,

докторант кафедри прикладної лінгвістики, порівняльного мовознавства та перекладу

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

phyllology@ukr.net

orcid.org/0000-0003-3498-5138

У статті розглядаються нові явища й тенденції в укладанні українських паперових словникарських праць, їх різноманіття й особливості. Нині у світі спостерігається підвищення інтересу до теоретичного й практичного словникарства. Українська лексикографія має давні традиції, теоретичне підґрунтя, багатотомовий досвід укладання словників, різних за об'єктом опису одиниць, мовою, розміром, лексикографічною формою, повнотою охоплення матеріалу, форматом представлення тощо. Стрімкий розвиток лексикографії в сучасному світі пояснюється багатьма чинниками: швидким розвитком науки й техніки, поглибленням і диверсифікацією існуючих знань, глобалізацією сучасного світу, міжнародною співпрацею вчених тощо. Зазначається, що головною причиною розвитку лексикографії є те, що словник виявився найзручнішою формою узагальнення й фіксації знань людства. Наводяться статистичні дані щодо кількості словників, перекладних, діалектних тощо, а також найрейтинговіших міст за кількістю видань словників, до яких входять Київ (понад 4 000 видань), Харків (понад 1 200), Львів (понад 1 000), Тернопіль тощо. Підкреслюється, що спостерігається розквіт енциклопедичних словників, довідникових видань з інноваційними характеристиками. Акцент робиться на виявленні особливостей механізмів лексикографування в сучасній українській словникарській картині, приділяється увага аналізу тлумачних словників. За нашими спостереженнями, кінець ХХ – початок ХХІ століття виявився періодом розквіту в розвитку української лексикографії: у плані появи величезної кількості друкованих лексикографічних праць щодо представлення сучасної інформації з певних питань, опису мовної структури, термінологічних систем тощо. Причиною появи всіх зазначених словників, довідників є нові процеси та тенденції, що відбуваються в суспільстві, виклики, які постали перед мовознавцями й користувачами лексикографічної продукції, – усе це в подальшому сприятиме вдосконаленню й покращенню механізмів реєстрації, опису й представлення матеріалу, розробленню чіткішої і детальнішої картини параметризації тощо. Можливості лексикографії, простота й вичерпність словникового опису, зручність користування зумовили тенденцію в сучасній лінгвістиці не тільки до словникового представлення результатів дослідження всіх інших, крім лексичного, рівнів мовної структури, але й до опису явищ/фактів, що не належать до мовної системи. Стверджується, що українська лексикографія за своєю активністю належить нині до першої десятки лексикографій світу, а також те, що Україна – це країна сучасної й високорозвиненої лексикографічної культури й інтенсивного лексикографічного процесу.

Ключові слова: теоретична, практична лексикографія, інформація, лексикографічна форма, механізми, інновації.

MODERN UKRAINIAN DICTIONARY WORKS: STATISTIC DIMENSION, DIVERSITY AND PECULIARITIES

Davydenko Viktoriia Ivanivna,

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,

Post-Doctoral Researcher at the Department of Applied Linguistics,

Comparative Linguistics and Translation

National Dragomanov Pedagogic University

phyllology@ukr.net

orcid.org/0000-0003-3498-5138

The article deals with new phenomena and trends in the compilation of Ukrainian paper dictionary works, their diversity and peculiarities. Currently, there is a growing interest in theoretical and practical vocabulary in the world. Ukrainian

Lexicography has ancient traditions, theoretical background, centuries-old experience of compiling dictionaries, different in object description units, language, size, lexicographic form, completeness of coverage, presentation format, etc. The rapid development of lexicography in the modern world is explained by many factors: in particular, the swift development of science and technology, the deepening and diversification of existing knowledge, the globalization of the modern world, international cooperation of scientists, and so on. It is noted that the main reason for the development of lexicography is that the dictionary was the most convenient form of generalization and fixation of human knowledge. It is given statistics on the total number of dictionaries, translation, dialect ones, etc., as well as the most ranked cities by the number of edition of dictionaries, which include Kyiv (over 4 000 editions), Kharkiv (over 1 200), Lviv (over 1 000), Ternopil, etc. It is emphasized that there is a flourishing of encyclopedic dictionaries, reference books with innovative characteristics. Special emphasis is placed on identifying the features of lexicography mechanisms in the modern Ukrainian dictionary scene. Particular attention is paid to the innovative characteristics of dictionaries. According to our analyses, the end of the XX – beginning of the XXI centuries were a period of prosperity in the development of Ukrainian lexicography; in term of the emergence of a huge number of printed lexicographic works to present modern information on certain issues, description of language structure, terminological system and more. The reason for the emergence of all these dictionaries, directories are new processes and trends in society, the challenges facing linguists and users of lexicographic products – all these causes will further improve and enhance the mechanisms of registration, description and presentation of materials, the development of clearer and more detailed parameterization scene, etc. Possibilities of lexicography, simplicity and completeness of vocabulary description, ease of use have led the trend in modern Linguistics to vocabulary presentation of research results not only all other than lexical level of language structure, but to describe phenomena / facts that do not belong to the language system. It is claimed that Ukrainian lexicography is one of the top ten lexicography in the world today, and that Ukraine is a country of modern and highly developed lexicographic culture and intensive lexicographic process.

Key words: *theoretical, applied lexicography, information, lexicographic form, mechanisms, innovations.*

1. Вступ

Нині у світі спостерігається підвищення інтересу до теоретичного й практичного словникарства. Значний вклад у вивчення української лексикографії внесли П. Гриценко (Гриценко, 2010), В. Дубічинський (Дубічинський, 2004), Н. Зубець (Зубець, 2008), Є. Карпіловська (Карпіловська, 2006), О. Кровицька (Кровицька, 2005) та інші.

Українська лексикографія має давні традиції (першим відомим друкованим українським словником був «Лексис» Лаврентія Зизанія-Тустановського (1596 р.), текст якого мав 34 сторінки і містив 1 061 слово), теоретичне підґрунтя, багатовіковий досвід укладання словників, що різняться за об'єктом опису одиниць, мовою, розміром, лексикографічною формою, повнотою охоплення матеріалу, форматом представлення тощо.

Стрімкий розвиток лексикографії в сучасному світі пояснюється багатьма чинниками: швидким розвитком науки й техніки, поглибленням і диверсифікацією існуючих знань, глобалізацією сучасного світу, міжнародною співпрацею вчених тощо.

Але найголовнішою, на наш погляд, причиною підвищеної уваги суспільства до появи, а отже, й укладання лексикографічних праць є те, що словник виявився найзручнішою формою узагальнення й фіксації знань людства – і не тільки про мову: саме в лексикографічній формі створювалися і створюються енциклопедії, конкорданси, глосарії, довідники, що дає досліднику й користувачу уявлення про «картину світу», тенденції роз-

витку, різноманітні способи концептуалізації й категоризації його об'єктів і подій, надбання людства тощо.

Мета статті полягає в дослідженні сучасних українських паперових словникарських праць для виявлення їхніх особливостей, інноваційних елементів у підходах до укладання, конструювання, тенденцій розвитку лексикографічного простору тощо.

2. Розділ 1

Сучасне словникарство характеризується великою й різноманітною кількістю словників, що різко збільшилася останнім часом. Можливості лексикографії, простота і вичерпність словникового опису, зручність користування зумовили тенденцію в сучасній лінгвістиці не тільки до словникового представлення результатів дослідження всіх інших, крім лексичного, рівнів мовної структури, але до «лексикографування» опису явищ/фактів, що не належать до мовної системи.

Улітку 2020 р. вийшов найповніший бібліографічний покажчик «Словники української мови: 1596–2018», укладений за принципом максимального охоплення й представлення видань, у передмові до якого Д. Пилипчук зазначає, «що Україна – це країна щонайменше сімох тисяч словників», але, беручи до уваги кількість видань, видрукованих не тільки в нашій країні, але й у 30-ти країнах світу, тоді ця цифра зростає до 8,5 тисяч праць. Дослідник наводить такі статистичні дані: «У 1627–2018 рр. (392 роки) в Україні видано 8 036 словників. У 1992–2018 рр. (27 років) у незалежній Україні видано 6 883 словника.

У 2001–2018 рр. (18 років) в Україні видано 5 565 словників» (Пилипчук, 2020: 15).

Д. Пилипчук ґрунтовно досліджує питання перекладних словників: в Українській Радянській Соціалістичній Республіці представлені видання 14 мовами, а в незалежній Україні – 56 мовами (Пилипчук, 2020: 16), порушує проблему створення багатомовних словників: з 1627 до 2018 рр. в нашій країні вийшли 3 203 словники, двомовні становлять 84,1%, тримовні – 12,3%, чотиримовні – 2,4%, п'яти-, шести-, семимовні – 1,1%. За принципом рейтингу мови розподіляються таким чином: крім української, найчастіше трапляються англійська, російська, німецька і французька, значно рідше – іспанська, латинська, польська, зовсім рідко – арабська, білоруська, болгарська, китайська і японська мови. Серед цих же 3 203 словників – 1 497 видань (або 46,7%) – це українсько-російські або російсько-українські, 1 172 (36,6%) – за участі англійської мови, 715 (менше 27%) припадає на інші 53 мови, з яких словників німецької мови 311, французьких – 148 (Пилипчук, 2020: 17–22).

За спостереженнями дослідника, за 1877–2018 рр. повний список діалектних видань української мови становить 235 книжок, з яких 200 надруковані в Україні, а 35 – у вісьмох країнах світу: у Польщі (11), Росії (9), Німеччині (7), Словаччині (4), Австралії, Угорщині, Хорватії та Чехії (по 1). За часом публікації на період до проголошення незалежності України припав 41 словник, а в незалежній Україні з'явилося 159 видань (виходить приблизно 6 на рік) (Пилипчук, 2020: 24).

У бібліографічному покажчику наводяться найрейтинговіші міста за кількістю видань словників, до яких входять Київ (понад 4 000 видань), Харків (понад 1 200), Львів (понад 1 000), Тернопіль тощо (Пилипчук, 2020: 27).

3. Розділ 2

Традиційно словники поділяються за об'єктом або способом опису одиниць на енциклопедичні та лінгвістичні видання. У результаті проведеного ретельного аналізу словникарських робіт можна стверджувати, що кількість енциклопедичних праць значно переважає над лінгвістичними. Надбанням енциклопедичної бази української лексикографії можна вважати такі видання: «*Енциклопедія Голодомору 1932–1933 рр.*» (2018 р.); «*Енциклопедія історії України у 10-ти томах (2013–2018 рр.)*»; «*Енциклопедія сучасної України у 20-ти томах (2001–2018 рр.)*»; «*Під небом чужини (письменники*

української еміграції)» (2017 р.); «*Енциклопедичний словник символів культури України (2017 р.)*»; «*Франківська енциклопедія у 7-ми томах (Т. 1, 2016 р.)*».

Останніми роками лексикографи підготували велику кількість словникарських праць для дітей. Зокрема такі: «*Енциклопедія про тварин. Дивовижні факти*» (2018 р.); «*Енциклопедія Чомусика: тварини, птахи, рослини, комахи, природа, наука, людина*» (2018 р.); «*Енциклопедія про все на світі у казках та оповіданнях: для дітей дошкільного віку*» (2017 р.); Чуб Н. «*Азбука ввічливості: історія про маленьку дівчину, її друга, хороші манери і чарівні перетворення*» (2016 р.); Чудеса світу: *найцікавіші факти: дітям від 3 років (2016 р.)* тощо.

З викладеного матеріалу видно, що антропологічний параметр енциклопедичних видань охоплює величезну потенційно цільову аудиторію: від дітей 2–3 років, дошкільнят, молодшого, середнього і старшого шкільного віку до широкої аудиторії або, навпаки, фахівців із певних галузей знань.

В українському лексикографічному просторі існують такі словникарські серії: *Перша кольорова книжка, Мій перший англійський словничок, Енциклопедія для малюків, Енциклопедія для маленьких вундеркіндів, Ілюстрований словник молодшого школяра, Світ відкриттів, Світ навколо тебе (енциклопедичні видання для дітей молодшого шкільного віку), Шкільний словничок, Енциклопедія для ерудитів, Енциклопедія для допитливих, Вивчаємо англійську, Найцікавіше про <...> (для дітей середнього та старшого шкільного віку), Популярна енциклопедія сучасних знань, Словникова скарбничка, Розмовники, Подорожуйте та спілкуйтеся із задоволенням, Енциклопедія, Фаховий словник-довідник студента тощо.*

Серед лінгвістичних словників найшановнішими і найпредставницькими вважаються тлумачні словники – саме вони, на думку більшості людей, є надбанням культури, відображають лексичний фонд і національну «картину світу».

Досить довгий час найбільшим за охопленням лексики був «*Український тлумачний словник: тезаурус: 250 000 слів та словосполучень*» (2016 р.). Серед переваг словника такі: по-перше, повнота представлення сучасних загальноновживаних слів і словосполучень, що з'явилися в українській літературній мові в останні роки ХХ – на початку ХХІ ст., їхнє стилістичне забарвлення, поширених

термінів, діалектизмів; по-друге, джерельна база, яка складається з текстів художньої літератури, народної творчості, публіцистики, наукових і науково-популярних праць, мови засобів мовної інформації; по-третє, уведення в деякі статті енциклопедичних довідок, що є новим для таких праць.

У 2010 р. Український мовно-інформаційний фонд започаткував видання «Словника української мови» у 20 томах (2010–2020 рр.), т. 1–10.

Щодо лінгвістичних робіт, то варто зупинитися, зокрема, на таких: Береза Т. «Мовою бестселерів: Сучасний словник живої мови» (2017 р.); Савченко Л. «Розмовляй українською правильно: довідник» (2017 р.); «Словник труднощів української мови» (2010 р.); Нелюба А. «Лексико-словотвірні інновації (2015–2016): словник» (2017 р.); «Паралельний українсько-англо-німецько-російсько-французький / Parallel Ukrainian-English-German-Russian-French dictionary-minimum» (2017 р.) та інші.

Усі ці словники розкривають велич і красу рідної мови, допомагають у кращому опануванні, поглиблюють знання з того чи іншого питання.

За лексикографічною формою, відомою та поширеною у світовій лексикографії, тобто способом представлення матеріалу, усі лінгвістичні словники поділяються на тезауруси, тлумачні словники, конкорданси, глосарії, індекси, тобто частотні словники.

Нещодавно з'явився «Український лексикон кінця XVIII – початку XXI ст.: словник-індекс: близько 3 000 тис. слів» у 3-х томах (2017 р.). Для створення цього словника було обрано 18 філологічних і деяких енциклопедичних словників, зроблено спробу звести їх у єдиний алфавітний покажчик – індекс. Це перший український словник такого типу.

Щодо тезаурусів, то в українському словникарстві не так багато праць, побудованих за такими принципами, тим більше уваги привертає «Цитатний тезаурус української поетичної мови XX ст.» (2017 р.).

4. Висновки

У результаті проведеного ретельного аналізу лексикографічних видань української мови маємо зазначити таке.

Останнім часом здебільшого словник стає комплексним зібранням відомостей із певного питання.

За нашими спостереженнями, кінець XX – початок XXI ст. став періодом розквіту в розвитку української лексикографії: у плані

появи величезної кількості друкованих словникарських праць щодо представлення сучасної інформації з певних питань, опису мовної структури, термінологічних систем тощо. Причиною появи всіх зазначених словників, довідників є нові процеси та тенденції, що відбуваються в суспільстві, виклики, які постали перед мовознавцями й користувачами лексикографічної продукції, – усе це в подальшому сприятиме вдосконаленню й покращенню механізмів лексикографування, розробленню чіткішої та детальнішої картини параметризації тощо.

Усе вищезазначене доводить, «що, ймовірно, українська лексикографія за своєю активністю належить уже сьогодні до першої десятки лексикографій світу», а також те, «що Україна – це країна сучасної й високорозвинутої лексикографічної культури й інтенсивного лексикографічного процесу», (Пилипчук, 2020: 15–27).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гриценко П. Українська мова у XXI ст.: традиції і новаторство. Тези доповідей Всеукраїнського лінгвістичного форуму молодих учених, м. Київ, 21–23 квітня 2010 р. / відп. ред. В. Івашенко, І. Казимирова; наук. ред. П. Гриценко. Київ: ІАЦ «Спейс-Інформ», 2010. 260 с.
2. Дубичинський В. Українська лексикографія: історія, сучасність, та комп'ютерні технології: навчальний посібник. Харків: НТУ «ХПІ», 2004. 164 с.
3. Зубець Н. Українська лексикографія другої половини XX – поч. XXI ст.: навчальний посібник. Запоріжжя, 2008. 124 с.
4. Енциклопедія Голодомору 1932–1933 рр. в Україні Дрогобич: Коло, 2018. 575 с.
5. Енциклопедія для дітей / упорядн. В. Товстий Харків: Промінь, 2018. 439 с.
6. Енциклопедія історії України: у 10 т. (2013–2018) / ред.: В. Смолій. Київ: Наукова думка.
7. Енциклопедія про все на світі у казках та оповіданнях: для дітей дошкільного віку / уклад. Ю. Карпенко. Київ: Глорія, 2017. 128 с.
8. Енциклопедія про тварин. Дивовижні факти / авт.-уклад. Ю. Карпенко. Київ: Глорія, 2018. 128 с.
9. Енциклопедія сучасної України: у 20-ти т. (2001–2018). Київ: Поліграфкнига.
10. Енциклопедія Чомусика: тварини, птахи, рослини, комахи, природа, наука, людина, винаходи. Київ: Глорія, 2018. 112 с.
11. Енциклопедичний словник символів України / за ред. О. Потапенка, В. Коцура, В. Куйбіди. 7-е вид., перероб. та доп. Корсунь-Шевченківський: Всесвіт, 2017. 688 с.
12. Карпіловська Е. Вступ до прикладної лінгвістики: комп'ютерна лінгвістика. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток», 2006. 188 с.
13. Кровицька О. Українська лексикографія: теорія і практика. Львів: Ліга-Прес, 2005. 175 с.

14. Нелюба А. Лексико-словотвірні інновації (2015–2016) : словник. Харків : Харків. історико-філол. т-во, 2017. 203 с.
15. Паралельний українсько-англо-німецько-російсько-французький словник-мінімум / Parallel Ukrainian-English-German-Russian-French dictionary-minimum / уклад. : М. Корольов, Б. Синх ; за ред. С. Богуславського. Одеса : Фенікс, 2017. 107 с.
16. Під небом чужини (письменники української еміграції) : довідник / упоряд. Д. Козак, С. Козак. Київ : Літ. Україна книжкова ; Укр. вид. спілка ім. І. Багряного, 2017. 371 с.
17. Пилипчук Д. Словники української мови : 1596–2018 : бібліогр. покажчик / упорядник та автор передм. Д. Пилипчук. Київ : ВЦ «Просвіта», 2020. 1072 с.
18. Савченко Л. Розмовляй українською правильно : довідник. Харків : Фоліо, 2017. 191 с.
19. Словник труднощів української мови : бл. 100 000 сл. / уклад. О. Уліщенко ; за заг. ред. В. Калашника. Харків : Співак В. Л., 2010927 с.
20. Словник української мови : у 20-ти т. / наук. керівник проекту В. Широков ; гол. наук. ред. В. Русанівський (2010–2020). Київ : Наукова думка.
21. Сюта Г. Цитатний тезаурус української поетичної мови ХХ ст. Київ : КММ, 2017. 380 с.
22. Чуб Н. Азбука ввічливості : історія про маленьку дівчину, її друга, хороші манери і чарівні перетворення. Харків : Віват, 2016. 109 с.
23. Чудеса світу : найцікавіші факти : дітям від 3-х років. Харків : Віват, 2016. 22 с.
24. Українська і слов'янська тлумачна та перекладна лексикографія. Леонідові Сидоровичу Паламарчукові. Київ : КММ, 2012. 484 с.
25. Український лексикон кінця XVIII – початку ХХІ ст. : словник-індекс : у 3-х т. : бл. 300 000 сл. Київ : Вид. дім Дмитра Бураго, 2017. Т. 1. 669 с. ; Т. 2. 637 с. ; Т. 3. 747 с.
26. Український тлумачний словник : тезаурус : 250 000 слів та словосполучень / уклад. В. Бусел. Ірпінь ; Київ : Перун, 2016. 1692 с.
27. Франківська енциклопедія : у 7-ми т. / за ред. М. Жулинського (голова) та ін. Львів : Світ, 2016.
28. Hrytsenko P.Yu. (2010). Ukrayinska mova u XXI stolitti: tradytsiyi i novatorstvo [Ukrainian language in the XXI century: traditions and innovation]: tezy dop. Vseukr. linhv. forumu molodykh uchenykh, m. Kyiv, 21–23 kvit. 2010r./vidp. red. V.A. Ivashchenko, I.A. Kazymyrova; nauk. red. P.Yu. Hrytsenko (2010). Kyiv : IATS "Speys-Infom", 260 s.
29. Dubichynskyy V.V. (2004). Ukrayinska leksykohrafiya: istoriya, suchasnist, ta komp'yuterni tekhnolohiyi [Ukrainian lexicography: history, modernity, and computer technology]: navch. posib. Kharkiv : NTU "KHPI". 164 s.
30. Zubets N.O. (2008). Ukrayinska leksykohrafiya druhoyi polovyny – poch. XX stolittya [Ukrainian lexicography of the second half of the XX – beginning of the XXI century]: navch. posib. 124 s.
31. Entsyklopediya Holodomoru 1932–1933 rokiv v Ukrayini [Encyclopedia of the Holodomor of 1932–1933 in Ukraine]. (2018). Drohobych : Kolo, 575 s.
32. Entsyklopediya dlya ditey [Encyclopedia for children] / uporyad. V.P. Tovstyy (2018). Kharkiv : Promin', 439 s.
33. Entsyklopediya istoriyi Ukrayiny [Encyclopedia of the History of Ukraine]: u 10 t. (2013–2018) / redkol. : V.A. Smoliy (2013–2018) . Kyiv : Naukova dumka.
34. Entsyklopediya pro vse na sviti u kazkakh ta opovidannyakh [Encyclopedia of everything in the world in fairy tales and stories]: dlya ditey doshk. viku / uklad. Yu.M. Karpenko (2017). Kyiv : Hloriya, 128 s.
35. Entsyklopediya pro tvaryn. Dyvovyzhni fakty [Encyclopedia of animals. Amazing facts] / avt.-uklad. Yu. M. Karpenko (2018). Kyiv : Hloriya, 128 s.
36. Entsyklopediya Suchasnoyi Ukrayiny [Encyclopedia of Modern Ukraine]: u 20 t. (2001–02018). Kyiv : Polihrafknyha.
37. Entsyklopediya Chomusyka : tvaryny, ptakhy, roslyny, komakhy, pryroda, nauka, lyudyna, vynakhody [Chomusik's encyclopedia: animals, birds, plants, insects, nature, science, man, inventions]. (2018) . Kyiv : Vyd-vo Hloriya, 112 s.
38. Entsyklopedychnyy slovnyk symvoliv Ukrayiny [Encyclopedic dictionary of symbols of Ukraine] / za red. O.I. Potapenko, V.P. Kotsura, V.V. Kuybidy. 7-e vyd., pererob. ta dop. (2017). Korsun-Shevchenkivskyy : Vsesvit, 688 s.
39. Karpilovska E.A. (2006). Vstup do prykladnoyi linhvistyky: komp'yuterna linhvistyka [Introduction to Applied Linguistics: Computational Linguistics]. Donetsk: TOV "Yuho-Vostok", 188 s.
40. Krovvytska O.V. (2005). Ukrayinska leksykohrafiya: teoriya i praktyka [Ukrainian lexicography: theory and practice]. Lviv : Liha-Pres, 175 s.
41. Nelyuba A.M. (2017). Leksyko-slovotvirni innovatsiyi (2015–2016) : slovnyk [Lexical and word-forming innovations (2015–2016): dictionary]. Kharkiv : Kharkiv. istoriko-filol. t-vo, 203 s.
42. Paralelnyy ukrayinsko-anhlo-nimetsko-rosiys'ko-frantsuzkyy slovnyk-minimum : Parallel Ukrainian-English-German-Russian-French dictionary-minimum / uklad. : M.F. Korol'ov, B.K. Synkh ; pid red. S.S. Bohuslavs'koho (2017). Odesa : Feniks. 107 s.
43. Pid nebom chuzhyny (pysmennyky ukrayinskoyi emihratsiyi) : dovidnyk [Under the sky of a stranger (writers of Ukrainian emigration): reference book] / uporyad. Daryny Kozak i Serhiya Kozaka (2017). Kyiv : Lit. Ukrayina knyzhkova : Ukr. Vyd, Spilka im. I. Bahryanoho, 371 s.
44. Pylypchuk D. (2020). Slovnyky ukrayinskoyi movy : 1596–2018 : bibliohr. Pokazhchyk [Dictionaries of the Ukrainian language: 1596–2018: bibliography. Index] / uporyadnyk ta avtor peredm. Dmytro Pylypchuk. Kyiv : VTS "Prosvita", 1072 s.
45. Savchenko L.H. (2017). Rozmovlyay ukrayinskoyu pravylno : dovidnyk [Speak Ukrainian correctly: a guide]. Kharkiv: Folio, 191 s.
46. Slovnyk trudnoshchiv ukrayinskoyi movy : bl. 100 000 sl. [Dictionary of difficulties of the Ukrainian language: approx. 100 000 words] / uklad. O.M. Ulishchenko ; za zah. red. V.S. Kalashnyka (2010). Kharkiv : Spivak V.L., 927 s.
47. Slovnyk ukrayinskoyi movy [Dictionary of the Ukrainian language]: u 20 t. / nauk. kerivnyk proektu V.A. Shyrokov ; hol. nauk. red. V.M. Rusaniv's'kyy (2010–2020). Kyiv : Naukova dumka.
48. Syuta H.M. (2017). Tsyatnyy tezaurus ukrayinskoyi poetychnoyi movy XX stolittya [Citation thesaurus of the Ukrainian poetic language of the twentieth century]. Kyiv: KMM, 380 s.
49. Chub N.V. (2016). Azbuka vichlyvosti : istoriya pro malenku divchynu, yiyi druha, khoroshi manery i charivni peretvorennya [The alphabet of politeness: a story

- about a little girl, her friend, good manners and magical transformations]. Kharkiv : Vivat, 109 s.
50. Chudesa svitu : naytsikavishi fakty : dityam vid 3-kh rokiv [Wonders of the world: the most interesting facts: children from 3 years]. (2016). Kharkiv : Vivat, 22 s.
51. Ukrayinska i slov'yanska tlumachna ta perekladna leksykohrafiya. Leonidovi Sydorovychu Palamarchukovi [Ukrainian and Slavic interpretive and translated lexicography. Leonid Sidorovich Palamarchuk]. (2012). Kyiv : KMM, 484 s.
52. Ukrayinskyy leksykon kintsya XVIII – pochatku XXI st. : slovnyk-indeks u 3-kh t.: blyzko 300 000 sl. [Ukrainian lexicon of the late eighteenth – early twenty-first century. : dictionary-index in 3 volumes: about 300 000 words] (2017). Kyiv: Vyd. dim Dmytra Buraho. - T. 1, 669 s.; T. 2, 637 s.; T. 3, 747 s.
53. Ukrayinskyy tlumachnyy slovnyk : tezaurus : 250 000 sliv ta slovopoluchen [Ukrainian explanatory dictionary: thesaurus: 250 000 words and phrases] / uklad. V. B. Busel. (2016). Irpin' (Kyiv. obl.) ; Kyiv : Perun, 1692 s.
54. Frankivska entsyklopediya [Frankivsk encyclopedia] : u 7 t. / redkol.: M. Zhulyns'kyy (holova) ta in. (2016). Lviv : Svit.

*Стаття надійшла до редакції 21.09.2020.
The article was received September 21, 2020.*